

OPUSCULUM XIX.

DE MIXTIONE ELEMENTORUM, AD MAGISTRUM PHILIPPUM

(ERR. ROS. XXXIII.)

Hoc opusculum invenitur quoad ipsa ejus verba in Commentario ejusdem S. Thomae in Aristotelem (*De Gener. et Corruptione*. Lib. 1. Lec. 24.)

Dubium apud multos esse solet, quomodo elementa sint in mixto. Videtur autem quibusdam quod, qualitatibus activis et passivis elementorum ad medium aequaliter deductis per alterationem, formae substantiales elementorum maneant: si enim non remaneant, videtur esse corruptio quaedam elementorum, et non mixtio. Rursus si forma substantialis corporis mixti sit actus materiae, non praesuppositis formis simplicium corporum, tunc simplicia corpora, elementorum amittent rationem: est enim elementum ex quo componitur aliquid primo, et est in eo, et est indivisibile secundum speciem: sublati enim formis substantialibus, non sic ex simplicibus corporibus corpus mixtum componetur, quod in eo remanent. Est autem impossibile sic se habere: impossibile est enim materiam secundum idem diversas formas suscipere elementorum. Si igitur in corpore mixto formae substantiales elementorum salventur, oportebit diversis materiae partibus eas inesse. Materiae autem diversas partes accipere est impossibile, nisi praetellecta quantitate in materia: sublata enim quantitate, substantia remanet indivisibilis, ut patet 1 Physic. Ex materia autem sub quantitate existente, et forma substantiali adveniente, corpus physicum constituitur. Diversae igitur partes materiae formis elementorum subsistentes plurium corporum rationem suscipiunt. Multa autem corpora impossibile est simul esse. Non igitur in qualibet parte corporis mixti erunt quatuor elementa; et sic non erit vera mixtio, sed secundum sensum, sicut accidit in congregatione invisibilium, sive insensibilium corporum propter parvitatem. Amplius, omnis forma substantialis propriam requirit dispositionem in materia, sine qua esse non potest: unde alteratio est via ad generationem et corruptionem. Impossibile est autem in idem convenire propriam dispositionem, quae requiritur ad formam ignis, et quae requiritur ad formam aquae, quia secundum tales dispositiones ignis et aqua sunt contraria. Contraria autem impossibile est simul esse in eodem adaequate. Impossibile est igitur quod in eadem parte mixti sint formae substantiales

ignis et aquae. Si igitur mixtum fiat, remanentibus formis substantialibus simplicium corporum, sequitur quod non sit vera mixtio, sed ad sensum solum, quasi juxta se positis partibus insensibilibus propter parvitatem. Quidam autem volentes utrasque rationes evitare, in majus inconveniens incidunt. Ut enim mixtiones elementorum ab eorum corruptione distinguere, dixerunt formas quidem substantiales elementorum remanere in mixto aequaliter; sed ne cogerebant dicere mixtionem ad sensum, et non secundum veritatem, posuerunt quod formae elementorum non remanent in mixto secundum sensum complementum, sed in quoddam medium reducantur: dicunt enim quod formae elementorum suscipiunt magis et minus, et habent contrarietatem ad invicem. Sed quia hoc palam repugnat opinioni et dicti Philosophi dicentis in Praedic., quod substantiae nihil est contrarium, et quod non suscipit magis et minus; ulterius procedunt, et dicunt, quod formae elementorum sunt imperfectissimae, utpote materiae primae propinquiores: unde sunt mediae inter formas substantiales et accidentales; et sic, in quantum accedunt ad naturam formarum accidentalium, magis et minus suscipere possunt, licet habeant contrarietatem ad invicem. Haec autem positio multipliciter est improbabilis. Primo, quia esse aliquid medium inter substantiam et accidens est omnino impossibile: esset enim medium inter affirmationem et negationem. Proprium enim accidentis est esse in subjecto, substantiae vero in subjecto non esse. Formae autem substantiales sunt quidem in materia, non autem in subjecto: nam subjectum est hoc aliquid; forma autem substantialis est quae facit subjectum hoc aliquid, non autem praesupponit illud. Item ridiculum est dicere medium esse inter ea quae non sunt unius generis; quia medium et extrema oportet ejusdem generis esse, ut probatur in 10 Metaph. Nihil ergo potest esse medium inter substantiam et accidens. Deinde impossibile est formas substantiales elementorum suscipere magis et minus. Omnis enim forma suscipiens magis et minus est divisibilis per accidens, in quantum scilicet potest eam subjectum participare magis et minus. Secundum id autem quod est divisibile per se vel per accidens, contingit esse motum continuum, ut patet in 6 Phys. Est enim loci mutatio et augmentum et decrementum secundum locum et quantitatem quae sunt per se divisibilia; alteratio autem secundum qualitates quae suscipiunt magis et minus, ut calidum et album. Si igitur formae elementorum suscipiunt magis et minus, tam generatio quam corruptio elementorum erit motus continuus, quod est impossibile: nam motus continuus non est nisi in tribus generibus, scilicet quantitate, qualitate, et ubi, ut probatur in 5 Phys. Amplius omnis differentia secundum formam substan-

tialem variat speciem. Quod autem suscipit magis et minus, differt ab eo quod est minus, et quodammodo est ei contrarium, ut magis album et minus album. Si igitur forma substantialis ignis suscipit magis et minus, magis facta vel minus facta speciem variabit, nec erit eadem forma, sed alia. Hinc est quod dicit Philosophus in 8 Metaph., quod sicut in numeris variatur species per additionem et subtractionem, ita in substantiis. Oportet ergo alium modum invenire, quo veritas salvetur mixtionis, et elementa non totaliter corrumpantur, sed aliquid in mixto permaneant. Considerandum est igitur, quod qualitates activæ et passivæ elementorum sunt ad invicem contrariæ, et suscipiunt magis et minus. Ex contrariis autem qualitatibus suscipientibus magis et minus constitui potest media qualitas, quæ utriusque sapiat extremi naturam, sicut pallidum inter album et nigrum, et tepidum inter calidum et frigidum. Sic igitur, remissis excellentiis qualitatium elementarium, constituitur ex eis quaedam qualitas media, quæ est propria qualitas corporis mixti, differens tamen in diversis secundum diversam mixtionis proportionem: et hæc quidem qualitas est propria dispositio ad formam corporis mixti, sicut qualitas simplex ad formam corporis simplicis. Sicut igitur extrema inveniuntur in medio, quod participat utriusque naturam; sic qualitates simplicium corporum inveniuntur in propria qualitate corporis mixti. Qualitas autem corporis simplicis est quidem aliud a forma substantiali ipsius: agit tamen in virtute formæ substantialis: alioquin calor calefaceret tantum, non autem per ejus virtutem forma substantialis educeretur in actum; cum nihil agat extra suam speciem. Sic igitur virtutes formarum substantialium simplicium corporum salvantur in corporibus mixtis. Sunt igitur formæ elementorum in mixtis non acti, sed virtute: et hoc est quod dicit Philosophus in 1 de Gener. Non igitur manent elementa in mixto actu, ut corpus et album; nec corrumpuntur nec alterantur ambo nec alterum; salvatur enim virtus eorum.

OPUSCULUM XX.

DE PLURALITATE FORMARUM

(EOR. ROM. XLV.)

Est non magnus, verum aureolus, et ad verbum ediscendus libellus.
(CRO. Acad. Lib. 4.)

De authenticâ hujus opusculi
Critica disquisitio.

SUMMARIIUM. — In hoc opusculo summi momenti explicatur quæstio. — Integer tractatus tres in partes dividitur, quarum prima et secundæ lucisque editæ fuerant, tertia desiderabatur. — Eam plaudentibus philosophiæ Aquinatis cultoribus feliciter invenit doctor Petrus Ant. Uccelli, et in lucem vindicavit, vulgavitque typis. an. 1874. — Quorundam criticorum judicium expenditur, et opus S. Thomæ opere certissimorum documentorum assertitur.

Inter opera Doctoris Angelici recenseri præstantissimum tractatum de pluralitate formarum, philosopho cuique compertum est, qui in peritandis Aquinatis voluminibus, et in questionibus metaphysicis agitantibus non sit omnino insolens et peregrinus. Omnes namque peripateticæ philosophiæ studio incensi hujusmodi S. Thomæ opus maximis celebrant, tolluntque ad caelum laudum præconis, et propter nobilitatem quæstionem, quam Auctor in eo explicandam ingreditur, et propter doctrinæ subtilitatem, argumentorum perspicuitatem ac copiam quibus nititur, et demum propter ingenii acumen ac subtilitatem, vim atque robur, quibus adversariorum contorta et aculeata sophismata convellit ac explodit.

De hoc mirabili tractatu præ ceteris memorat Cardinalis Toletus vir omni doctrinæ, eruditionis, et ingenii laude nobilis ac præstans. Asserens laudatus Auctor peripateticam elegantemque doctrinam de unitate formæ substantialis in quavis corporata substantia, et oppositam, falsamque refellens Scoti, scotistarumque opinionem inducentem formam corporeitatis in homine ab anima rationali distinctam, ait (Com. in lib. 1. Phys. Cap. VII. q. 15.): "Ratione autem probatur ex D. Thomæ in aureo illo Opusculo de pluralitate formarum."

Quæstio de unitate entis per se et simpliciter in rebus visibilibus, et ex materia et forma concretis abstracta profecto est, difficilisque admodum habet explicatus; propterea nobilium philosophorum veterum juxta et recentiorum ab ipsis philosophiæ incubulis ad nostra usque tempora, ingenia torst, mentesque non raro transversas egit.

Antiquissimi quippe naturales philosophi utpote pinguioris minervæ et grossiores, ut eos vocat Aquinas, nihilque præter materiam animo intelligentiaque percipientes, in natura corporali explicanda causas tantummodo materiales meminerunt. Quam ad rem, uti Philosophus testa-